

Wyrok z dnia 8 lutego 2000 r.

II UKN 378/99

Przepisy art. 378 § 1 i 384 KPC jako dotyczące postępowania apelacyjnego nie mają zastosowania w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczenia społecznego przed sądem pierwszej instancji, który ma obowiązek ustalenia, czy zostały spełnione wszystkie warunki wymagane do uzyskania prawa do świadczeń.

Przewodniczący SSN Roman Kuczyński, Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk (sprawozdawca), Jadwiga Skibińska-Adamowicz.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 8 lutego 2000 r. sprawy z wniosku Zofii L. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w S. o prawo do wcześniejszej emerytury, na skutek kasacji wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 25 marca 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Decyzją z dnia 13 stycznia 1998 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w S. odmówił przyznania wnioskodawczynie Zofii L. prawa do wcześniejszej emerytury dla pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki z uwagi na to, że dziecko ze względu na stan zdrowia nie wymaga stałej opieki.

Od tej decyzji wniosła odwołanie wnioskodawczynie powołując się na pogorszenie stanu zdrowia dziecka.

Wyrokiem z dnia 16 października 1998 r. [...] Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Siedlcach oddalił odwołanie. Na podstawie opinii biegłych lekarzy internisty i laryngologa Sąd ustalił, że dziecko wnioskodawczynie ze względu na stan chorobowy określony w § 1 ust. 3 pkt 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz.U. Nr 28, poz.

149) wymaga stałej opieki matki. Wnioskodawczyni nie spełniła jednak warunku posiadania 20-letniego okresu zatrudnienia określonego w § 1 ust. 1 pkt 1 tego rozporządzenia. Wskazany przez nią okres od 15 lipca 1975 r. do grudnia 1979 r. nie może być uwzględniony jako okres pracy w gospodarstwie rolnym, o którym mowa w art. 5 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.). W tym okresie wnioskodawczyni uczęszczała do Technikum Gastronomicznego w B.P., miejscowości odległej o 50 km od miejsca zamieszkania. Pozostały udowodniony okres zatrudnienia jest krótszy od wymaganych 20 lat.

W apelacji od tego wyroku wnioskodawczyni zarzuciła, że Sąd pierwszej instancji wyszedł poza granice odwołania w sytuacji, gdy organ rentowy uznał okres zatrudnienia za udowodniony.

Wyrokiem z dnia 25 marca 1999 r. [...] Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie oddalił apelację. Zdaniem Sądu Apelacyjnego obowiązkiem sądu rozpoznającego odwołanie od decyzji odmawiającej przyznania świadczenia jest ustalenie czy spełnione zostały wszystkie warunki wymagane do uzyskania prawa do tego świadczenia. Oddalenie odwołania było prawidłowe skoro zostało ustalone, że jeden z warunków nie został spełniony.

Wyrok ten zaskarżyła kasacją wnioskodawczyni i wskazując jako podstawę kasacji naruszenie przepisów postępowania – art. 378 § 1 KPC i 384 KPC – wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Siedlcach do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu kasacji wnioskodawczyni twierdzi, że do naruszenia wskazanych przepisów doszło w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji. Sąd ten działał bowiem jako sąd odwoławczy i był z mocy art. 378 § 1 KPC związany granicami odwołania. Odwołanie nie dotyczyło okresów zatrudnienia, gdyż organ rentowy ani w decyzji ani w postępowaniu sądowym nie kwestionował wskazanych przez wnioskodawczynię okresów. Wykraczając poza granicę odwołania Sąd orzekł na niekorzyść wnoszącej odwołanie wbrew dyspozycji art. 384 KPC. Zarzuty te wnioskodawczyni podnosiła w apelacji lecz Sąd Apelacyjny nie odniósł się do tych zarzutów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest bezzasadna. Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rozpoznający odwołanie od decyzji organu rentowego jest sądem pierwszej instancji. Do postępowania przed tym sądem stosuje się ogólne przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji i szczególne przepisy regulujące postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych (art. 459 – 476 KPC i 477⁸ – 477^{14a} KPC). Przepisy art. 378 §1 i 384 KPC jako dotyczące postępowania apelacyjnego nie mają zastosowania w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczenia społecznego przed sądem pierwszej instancji.

Przed nowelizacją Kodeksu postępowania cywilnego dokonaną ustawą z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej – Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 43, poz. 189) na mocy odesłania zawartego w art. 477¹⁵ KPC w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych miały zastosowanie art. 477³ – 477⁵ KPC dotyczące postępowania rewizyjnego w sprawach ze stosunku pracy. Z mocy tych przepisów sąd pierwszej instancji po rozpoznaniu odwołania od decyzji organu rentowego mógł uchylić zaskarżoną decyzję i sprawę przekazać organowi rentowemu do ponownego rozpoznania. Na mocy powołanej ustawy przepisy te zostały skreślone. W aktualnym stanie prawnym sąd pierwszej instancji rozpoznając odwołanie od decyzji organu rentowego ma obowiązek samodzielnego ustalenia wszystkich okoliczności istotnych dla ustalenia prawa do świadczeń. Dotyczy to także tych okoliczności, które nie były przedmiotem rozpoznania przed organem rentowym.

W przedmiotowej sprawie została wydana decyzja odmawiająca przyznania prawa do emerytury na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz.U. Nr 28, poz. 149). W uzasadnieniu decyzji wskazano, że podstawą odmowy było niespełnienie warunku dotyczącego stanu zdrowia dziecka, natomiast nie było taką podstawą niespełnienie warunku posiadania wymaganego okresu zatrudnienia. Decyzja ta nie dawała wnioskodawczyni żadnych uprawnień, gdyż nie ustalała prawa do świadczeń. Posiadanie określonego okresu zatrudnienia jest warunkiem, od spełnienia którego przepisy uzależniają prawo do świadczeń i przy rozpoznawaniu żądania o przyznanie świadczeń dokonuje się ustaleń faktycznych dotyczących spełnienia tego warunku. Nie jest dopuszczalne

zgłaszanie samodzielnego żądania o ustalenie okresu zatrudnienia i kwestia ta bez rozpoznania prawa do świadczeń nie może być ustalona ani w decyzji organu rentowego ani w wyroku sądowym. W zaskarżonej przez wnioskodawczynię decyzji nie znalazło się takie ustalenie. O okresie zatrudnienia jest mowa tylko w uzasadnieniu decyzji, co nie jest wiążące ani w tym ani w innym postępowaniu. W sytuacji gdy wnioskodawczyni zaskarżyła decyzję odmawiającą przyznania prawa do świadczeń, sąd miał obowiązek ustalenia czy wszystkie wymagane przepisami warunki zostały spełnione. W przypadku, gdy jeden z wymaganych warunków nie został spełniony, odwołanie podlega oddaleniu niezależnie od tego, czy był to ten sam warunek, który stanowił podstawę odmowy przyznania świadczeń przez organ rentowy. Rozpoznając apelację wnioskodawczyni Sąd Apelacyjny zajął takie samo stanowisko. Nie jest więc słuszne twierdzenie, że Sąd Apelacyjny nie ustosunkował się do zarzutów zgłoszonych w apelacji.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na zasadzie art. 393¹² KPC oddalił kasację jako pozbawioną usprawiedliwionych podstaw.

=====